

FILM Dat hadden de critici dus helemaal verkeerd gezien

Hoe de spirituele Nederlandse documentaire *Down to Earth* op eigen kracht een succes én een beweging werd

Rolf Winters schrikt van zijn eigen beeldspraak wanneer hij zegt: 'We wilden een rimpeling in het water veroorzaken, maar het is een tsunami geworden.' Zijn documentaire, die geruisloos filmhuizen deed volstromen, laat zich lastig rijmen met de verwoestende kracht van een zeebeving.

Down to Earth is een roadmovie over een gezin dat op verschillende continenten zoekt naar universele normen en waarden. Normaal gesproken is dat een aanbeveling, zo'n film die zich in één zin laat samenvatten. Maar niemand zag aanvankelijk brood in *Down to Earth*.

De enkele recensent die de film omerkte, had het over tegeltjeswijsheden. Maar tegeltjeswijsheden zijn niet voor niets tegeltjeswijsheden. Zonder enige vorm van marketing is *Down to Earth* het afgelopen half jaar een doorslaand succes gebleken.

Betrokkenen kunnen er alleen in overtreffende trap over spreken. 'Nog nooit zoiets meegemaakt', zegt Ilona van Genderen Stort, verantwoordelijk voor de boekingen. De teller staat op 120 duizend bezoekers, uitzonderlijk hoog voor een documentaire van Nederlandse makelij.

En dus parkeert Rolf Winters zijn rolkoffer deze donderdagmorgen in een hotellobby op Schiphol. Hij is zojuist aangekomen uit Engeland, waar het gezin na de wereldreis is neergestreken. Een reeks van besprekingen staat op stapel met vertegenwoordigers uit bedrijfsleven en onderwijs. *Down to Earth* is op weg een beweging te worden.

De 52-jarige Winters is een man om door een ringetje te halen, blakend van gezondheid en zelfvertrouwen. In 2005 besloten zijn vrouw Renata Heinen en hij een leven waarin het ze aan niets ontbrak achter zich te laten.

Samen met hun drie kinderen ondernamen ze een wereldreis die hen vijf jaar leidde langs zogenoemde kee-

pers of the earth: sjamanen, stamoudsten en andere soorten van wijzen. Hun reisverslag laat zich samenvatten als een levensles, een waarschuwing tegen het ongebreidelde consumptisme. Nu zijn bij levenslessen alle soorten van bedenkingen aan te voeren, maar *Down to Earth* zal geen mens onberoerd laten.

Aanvankelijk waren Heinen en Winters helemaal niet van plan hun ervaringen vast te leggen. Daarna duurde het nog eens jaren om de juiste vorm te vinden. Wat eerst een droge weergave van de wijsheden was, werd een beeldverslag met drie blonde kinderkoppen in een kleurrijke wereld.

Niettemin bleef de filmwereld aarzelen. Op *Down to Earth* viel geen etiket te plakken. Ja, spiritualiteit. Maar spiritualiteit verkoopt geen bioscoopkaartjes. De tante van Rolf Winters wist raad: waarom niet aankloppen bij het gelijkaardige tijdschrift *Happinez*?

'Er had al een paar keer een man naar de redactie gebeld', zegt hoofdredacteur Marije de Jong. 'Dus ik dacht: laat ik hem maar eens te woord staan.' Nu stelt ze vast: 'Ik had het onverdraaglijk gevonden als ik dat telefoontje niet had aangenomen.'

Happinez organiseerde een paar voorvertoningen van *Down to Earth* en daarmee ging het balletje rollen. De Jong: 'We hadden die voorstellingen wel vijftig keer kunnen uitvoeren.'

De Verkadefabriek in Den Bosch was een van de filmhuizen die bij de actie werden betrokken. Vervolgens is *Down to Earth* niet meer weg geweest uit de stad. Ilona van Heeckeren van de Verkadefabriek spreekt van 'halve huissessies' tijdens voorstellingen, zo zeer waren bezoekers ontzet en geraakt.

Down to Earth bleek een breed publiek aan te spreken, veel breder dan gedacht. 'Je denkt in eerste

BIOSCOOPWAARDIG Het kostte de makers vierenhalf jaar om de tweehonderd uur materiaal terug te brengen tot een bioscoopwaardige documentaire.

Illustratie Sarah Matuszewski

instantie aan het bekende volk van grijs haar in staartjes', zegt Van Genderen Stort. 'Maar ook jongeren kwamen naar de film, jonge moeders vooral. Gingen eerst als vriendinnen met elkaar en kwamen terug met het hele gezin.'

In februari hadden 100 duizend toeschouwers de film bekeken. Slechts twee Nederlandse documentaires gingen *Down to Earth* daarin voor. En nog altijd draait de film in een kleine dertig steden. Vandaag, 22 april, moet bewuswordingsdag Earth Day de laatste paukenslag worden.

gevraagd naar dat ongedachte succes denkt Van Genderen Stort dat de authenticiteit herkend en gewaardeerd wordt. 'Het is gegaan zoals het is gegaan. Dat zit ook heel erg in de film. Niks is bedacht.'

Op verschillende niveaus spreekt de film volgens haar tot de verbeelding. Naast de spiritualiteit zit er het element in van de exotische reisserie die Floortje Dessing voor de tv maakt. Maar ook een programma als *Ik vertrek*, waarin levens radicaal worden omgegooid, klinkt door in *Down to Earth*.

Zelf steekt Rolf Winters de spade liever wat dieper. De film leert de westerse mens terug te schakelen naar

wie hij daadwerkelijk is. 'Terug naar de bron. Dat klinkt zweverig, maar is het voor steeds minder mensen.'

Onlangs werd *Down to Earth* vertoond op een bijeenkomst van de Club van Rome, een internationale verzameling van wetenschappers die een halve eeuw geleden al vaststelde dat het in milieu-opzicht vijf voor twaalf is. Na afloop zei wetenschapper Dennis Meadows, clublid van het eerste uur, dat *Down to Earth* hem weer een sprankje hoop bood. Terecht volgens Winters. 'Onze film raakt de kijker in het hart. Dat is een veel grotere kracht dan rapporten.'

De Nederlandse afdeling van de Club van Rome zet de film nu in als actiemiddel. Voorzitter Bas Jurrus vertelt over een vertoning bij een investeringsbank. Dat klinkt niet bepaald als een branche waar bewustwording een enorme sprong gaat maken. Toch waren sommige bankiers volgens hem aangedaan. 'Die documentaire is toch het symptoom van een beweging.'

Zo is *Down to Earth* nu toe aan een tweede leven. Onderwijs en bedrijfsleven zien er een middel in om Nederland wakker te schudden. Dat is dus de tsunami waarover Winters sprak. Dagelijks komt er volgens hem een

handvol verzoeken binnen voor speciale vertoningen, inclusief nabespreking. Chantal Korteweg, manager bij ontwikkelingsbank FMO, ervoer *Down to Earth* als 'een wake-up call', zowel privé als professioneel. 'De film reflecteert op je rol als ouder, maar ook op de vraag wat leiderschap is. Wat wil je daarmee eigenlijk bereiken?'

De hoogste klas van de Geert Groote School, een vrije school in Amsterdam-Zuid, zag *Down to Earth* nadat een van de ouders de schoolleiding had getipt. De leerlingen von-

LEES VERDER OP PAGINA 21

DE WERELD BETER MAKEN

ROB VAN DE LANGENBERG
(46, Huis ter Heide)

Down to Earth was het duwtje dat Rob van de Langenberg nodig had om zijn baan op te zeggen. 'Een goede baan met een hoog salaris.' Hij voegt het er voor de zekerheid aan toe om de impact van die beslissing te benadrukken. Voor buitenstaanders leek dat een impul-

sieve stap, voor hem zelf vloeit het logisch voort uit een familie-trip vijf jaar geleden. De herinnering aan die reis, enigszins ver-gelijkbaar met de film, heeft hem nooit losgelaten. *Down to Earth* heeft hem vooral in praktische zin geïnspireerd. Wat kan Rob van de

de wereld beter te maken? Als je het hem vraagt, is de gemiddelde mens daar toe bereid. 'Maar voor je er erg in hebt, zit je gevangen in systemen.' Voor hem was dat de persoonlijke boodschap, dat je kunt ontsnappen aan dat systeem. Hoe sterk die boodschap is, bleek

tijdens een lunch met een oud-collega. Ooit behoorden ze samen tot een lichte beloftevulde managers bij verzekeraar Aegon. Bij het weerzien raadde hij haar aan de film te zien. Vervolgens nam ook zij ontslag. En nu werken ze opnieuw samen, in dienst van *Down to Earth*.

JAN BIKKEMBERGS
(37, Hasselt)

'Alsof je met je kop keihard tegen een muur loopt.' Vlamming Jan Bikkembergs weet nog hoe hij en zijn echtgenote eraan toe waren na het zien van *Down to Earth*. Niet best, of misschien juist wel. Vooral de afvalberg die op een gegeven moment het beeld vult, maakte een

diepe indruk. 'Dit gaat over mij', realiseerde hij zich met een schok; vooral over zijn impulsief gedrag als consument. Dat is dus radicaal veranderd. 'Wil ik het echt? Heb ik het nodig? Gewoon jezelf die vraag stellen: word ik er gelukkiger van? De beelden spreken volgens hem voor zich.

'Iedereen krijgt zijn eigen spiegel voorgehouden.' Die van hem toonde een carrièrebewust type dat dagelijks drie uur kwijt was aan woon-werkverkeer. 'Niet echt duurzaam', voegt hij er bedremmeld aan toe. Nu werkt Bikkembergs voor de sociale onderneming die voortvloeit uit

Down to Earth. Het regelen van voorstellingen in zijn vaderland, behoort tot zijn takenpakket. Net als hier moet de film in België discussie en reflectie entameren. Het zal hem benieuwen. 'Belgen zijn toch geslotener en zich minder bewust van de problemen dan Nederlanders.'

● VERVOLG VAN PAGINA 19

den het mooi en interessant, maar vooral intens. Leerling Fieke: 'Wij willen altijd veel, maar zij willen alleen wat ze nodig hebben.'

Een ontwikkelingsbank en een vrije school: dat klinkt als een preek voor eigen parochie. Daarom is Rolf Winters nu voortdurend in overleg om *Down to Earth* ook buiten het eigen kringetje vertoond te krijgen. 'Het zou zonde zijn om niets mee te doen met dit succes.'

Zo wordt met de stichting Natuurwijs in Bavel een programma opgezet om zo veel mogelijk basisscholen te bereiken. Het plan is de film tijdens kampen te vertonen.

'Voor de volgende dag ontwikkelen we dan activiteiten die aansluiten bij

de reis van de familie Winters', zegt directeur Keelin O'Connor van Natuurwijs.

De eerste aanvragen kwamen uit onverwachte hoek. De Eindhovense ontweningskliniek Yes we can zag haar cliënten opbloeien bij het zien van *Down to Earth*. En een woningbouwcorporatie Mercatus in Emmeloord wil komende zomer de wildernis van de Noorddoostpolder in trekken, inclusief barbecue en filmdoek.

Directeur Ton Beurmanjer: 'Wij komen bij mensen achter de voordeur. Dan zie je wat er mis is in onze samenleving. *Down to Earth* zet je stil. Het lijkt me mooi om het daarover eens met z'n allen te hebben.'

Bart Jungmann